

ker jih je — premalo. A najbolj nas pa zanima glavni improvizator te glumaške družbe, dr. Šušteršič, ki hoče igrati nekakega slovenskega Lichtensteina — a s tem razločkom, da je Lichtenstein kavalir od nog do glave, dr. Šušteršič pa mož, ki zamore igrati glavno ulogo le pri naši „ožlindrani katoliško-narodni“ stranki.

Mož je rabil pri svojem nastopu vse one sto- in stokrat prežvečene fraze, ki so njemu tako pri sreč, skličujoč se pri tem na svojo moč, obstoječo iz one nerazsodne mase analfabetov, ki so mu jih prignali s pomočjo „križa in hudiča“ vsi kranjski duhovniki. Mož igra v svojem življenju — posebno izza časa I. majnika izvrstno ulogo prvega „glumača“, kajti na tem shodu se je povspel do one „krilate“ fraze, da sedanja šola — je in ostane prokletstvo za narod. Seveda „plačani“ akrobatje, to je „krščansko-misleče“ učiteljstvo, so pri tem izreku molčali liki egiptovskim mumijam — ker sužnji ne smejo ugovarjati svojim gospodarjem; čudimo se le temu, zakaj da deluje to „krščansko-misleče“ učiteljstvo na onih istih šolah, ki jih je sezidal liberalizem in zakaj je kak kruh — katerega se drži prokletstvo. To je le posledica — „krščansko-misleče“ logike. In najeto občinstvo je burno kazalo, da je dr. Šušteršič pravo zadel.

Po dr. Šušteršičevem mnenju je torej „sedanja šola prokletstvo za narod“. A kako se to strinja z njegovim pehanjem in govorjenjem za slov. univerzo v parlamentu. Ti dve dejstvi sta nam zagonetka, ki jo naša omejena pamet ne more tolmačiti. Eno ali drugo mora biti torej pesek v oči njegovim analfabetom, oziroma je bilo drugo dejstvo le poskus, ki se mu je pa grozno ponesrečil — oživiti svoj pokopani politiški ugled.

Da so pa naši patentovani „katoliški glumači“ hoteli zlorabiti vprašanje o slovenski univerzi edino le v to, da potegnejo svoj politiški voz iz globokega blata politiške korupcije — dokaz imamo v rokah — in sicer tako tehten dokaz, katerega je treba pribiti našim potomcem v trajen spomin. Dokaz je tu!

Shod, prirejen na čast „krščansko-mislečega učiteljstva“, ki se je zbral v „znamenju krščanske in narodne šole v pravem pomenu besede“ — ni predlagal in sprejel resolucije za slovensko vseučilišče v Ljubljani,* in te tudi ni smel, zakaj temu shodu je dal „pastirski blagoslov“ pokrovitelj, — ki zida šolsko poslopje v Št. Vidu, in ki je podpisal okrožnico za katoliško-rimsko univerzo.

In to smo hoteli pribiti.

Delovanje učiteljstva z ozirom na socialnopolitično strujo.

(Predaval pri zborovanju „Savinjskega učiteljskega društva“ Ivan Kramar, učitelj na Vranskem.)

(Dalje.)

V človeški družbi se kretajmo brez bojazni, glejmo vsacemu brez strahu v obraz v mirni zavesti, da smo člani stanu, kateremu po pravici spada odlično mesto v javnem življenju. Časi, v katerih so se učitelju hlače tresle, ako je zagledal kacega veljaka, so uže davno minuli.

* Pa tudi za izboljšanje učiteljskih plač se niso nič zmenili.

Uredn.

Obratno pa ne vzdiguje preveč glave in ne silimo v družbah s prvo besedo. Plato pravi, da je bolje spodleteti z nogo, kakor z jezikom.

Pomisli je, da Bog ni ustvaril človeku jezika samo za to, da ž njim govori, temveč tudi zato, da ž njim v pravem času molči. Prevelika ošabnost kazala bi polovičarsko izobrazbo in spravila ugled našega stanu v slabo luč. Svoje morebitne veljave ne obešajmo na veliki zvon in bodimo tudi tu uzor skromno okretnega človeka. Kakor se neznatna, skromna vijolica ne pozabi, temveč jo njen duh razodeva, da jo vsakdo z veseljem povzdigne iz tihega zavetja, tako učitelja skromnost v pravih mejah in dostojno vedenje diči in ga povzdigne v družbi. Da pa dosežemo dovršnost v družbenem občevarju, opazujmo natanko in pridno druge. Kar vidimo pri drugih slabega, to opuščajmo tudi sami, a kar vidimo dobrega, to posnemajmo! Ljudstvo učitelja pogosto sodi po njegovem obnašanju, vsled česar učitelj z olikanim vedenjem lahko pridobi ugled sebi, šoli in stanu. Nikakor pa ne zahajajmo preveč v družbo, ker so ja redki gostje najbolj dobrodošli gostje, tako se obratno ne odtegujmo preveč ljudstvu, ker se nam v tem slučaju tudi ono odtegne. Ako pa naletimo pri tem kedaj na kacega neotesanca, kateri pa morda v sreč ni še popolnoma pokvarjen, tedaj bodimo proti njemu poslanci ljubezni, katerih naloga je nevednost poučiti in nerodnost olikati.

Kakor je za učitelja eminentne važnosti olikano obnašanje, ravno tako je to za celo njegovo rodbino. Če je vobče grdo, ako je ženska zunaj „huj“ in znotraj „pfuj“, tedaj je tempotrebneje, da so učiteljske soproge ne le znažne pri obleki, temveč tudi na duši in jih dičijo vse one čednosti, katere so potrebne nam učiteljem. Vsled tega naj vsak učitelj, predno stopi v zakon, sluša srce in razum, da ne dobi soproge, katera ne postane le pravi križ za njega, temveč neizrečeno škoduje stanovskemu ugledu.

Kakor si izvoli večina učiteljev prostovoljno zakonski, tako jih pade mnogo neprostovoljno še v drugi ne baš prijetni, a potrebni vojaški stan. Gospoda, tukaj pa je nekaj, kar si moramo opetovano klicati v spomin, če hočemo, da povzdignemo še bolj ugled učiteljstva in šole. Ko smo bili vzeti v vojake z mojimi tovariši, še ni bilo dovoljeno služiti v cesarski suknji kot enoletni prostovoljec, temveč smo morali delati v počitnicah vaje, pri katerih smo ostali od prvega dne do svojega 12. leta „Ersatz-Reservisti“ in kot takšni pač smeli nositi zvezdice „skrite“, a ne na svojih ovratnikih. Vojaštvo nas je navadno nazivalo „otročji marterniki“ in v resnici smo bili tako žalostne prikazni v dotični „ohneformi“, da smo bili bolj pripravi za koruzna strašila, kakor pa za cesarsko službo. Hudomušni narednik se je namreč vsakokrat poslužil navade, nas obleči v isto obleko, katera je bila za ostalo vojaštvo že preslaba in nerabljiva. Ljudje na ulici so se zgražali nad vojaško opravo, a pomagalo je to toliko, kakor nič. Pripetilo se je, da sva sedela s tovarišem v gostilni in medtem, ko je bilo med koncertom pri sosednih mizah do zadnjega zasedeno, se k najini mizi ni vsedel prav nikdo, se sigurno boječ, da bi iz najine obleke ne prigospodarilo kakšne živalce. Ko sva zaradi pomankanja žepov na obleki izza nederja privlekla v robcu zavite groše in plačala, so se najbližji sosedi komaj odahnili. Pomislimo, li takšni prizori našemu ugledu koristijo?! Še žalostneje ulogo igrali smo v vojašnici pred navadnim vojaštvom. Kakšno sliko so si napravili o nas domači fantje-vojaki, ki so nas videli kot največje ničle, katere so sploh na svetu mogoče! Po tem so-

dijo učiteljstvo pozneje od vojakov prišli kmetski sinovi, kateri postanejo navadno doma župani, šolski načelniki ali celo kot šolski ogledi, učiteljski nadzorniki, kako bi zamogel videti kmet v tebi učitelju prvo osebo v občini, ko te je videl v kasarni zadnjega, ki niti to nisi bil, kakor njegov hlapec, ker si moral za njim isto obleko nositi, katera je bila za njega uže preslaba?! Kaj še le, če bi videli takšnega učitelja-koruznika njegovi učenci! Spoštovanje do njega izginilo bi za vselej.

Vse kaj družega je, če si prostovoljec, nastopajoč v lični obleki. Če priložjaš z dolgo sabljo domov, začne gotovim krogom vid jemati in sapo zapirati. Se li ne bode ugled šole in tvoje osebe povzdignil, če te primerja deca starišem z mladim lepim grajskim gospodom, ali pa z istim sodnikovim Bogdanom, ki na cesarskem Dunaju za doktorja študira. — Stanovska dolžnost torej učiteljem-vojakom vleva, da gredo vsi k prostovoljcem in kot takšni in bodoč-častniki svetu pokažajo, da učiteljski stan ni več zadnji stan. Kot častnik ima pristop celo na dvoru in učiteljstvo se potem ne bode več uvrščevalo med sluge in hlapce, kateri po štiri-desetletnemu službovanju češče dobe boljša odlikovanja, nego učitelj trpin, dasi je služil državi, Bogu in človeštvu po najboljši vesti.

Zunaj šole kažimo svoje socijalno politično mišljenje tudi s tem, da nastopamo z besedo in dejanjem v pravem verskem smislu. Da zamore šola vzrediti krepostni naravni značaj, prešinjaj i učitelja duh verskih resnic, zakaj le v pravi veri na nenavadno posmrtno življenje je prava vzgoja mogoča. Če bi se učitelj iz verskih resnic norčeval, ali se celo s svojim brezverstvom ponašal, žalil bi naravni in verski čut ljudstva, med kojimi službuje. S slabim vzgledom podirali bi najboljši steber nrave sreče in skrunili sami ugled učiteljskega stanu. Prepričani smo vsi, da v naši sredini ni tovariša, kateri bi z namenom delal v protiverskem smislu, a ker se od gotovih strani v nas vidijo celó grehi, kateri se nikdar pripetili niso, je neobhodno potrebno, da smo tudi v tem oziru najprevidnejši, — da damo gledé verskih dolžnosti najlepše izgledé in zamašimo s tem usta tisti javnosti, katera nas tako rada blati. Če morda ravno te ali one stvari ne veruješ, obdrži to zase. Misli si, kakor pravi Voltair: „Jaz ne verujem v hudiča, a vesel sem, da veruje vanj moj strežaj, ker me iz bojazni pred njim ne okrade.“ Vsacemu je znano, da je religija bila in ostane, ker je za obstanek človeštva neobhodno potrebna. (Dalje prih.)

Dopisi.

Kranjsko.

Iz krogov učiteljic ženskih ročnih del. Upam, da prištevate tudi učiteljice žen. roč. del k učiteljskemu stann, kajti tudi me se ubijamo z trdimi glavnicami, še bolj pa z neokretnimi in od dela trdimi prstki kmetskih deklic; radi tega uljudno prosim, da sprejmete v Vaš cenjeni list sledeče:

Vsako delo je vredno plačila, ter je tudi povsod plačano kakor se gre, le isti kateri se morajo ubijati z otroci, so gledé plač vedno častna izjema, tako tudi me učiteljice žen. roč. del.

Visoki c. kr. dež. šol. svet nam je v našem sodnem okraju za novo leto poslal za naš trud po 40 oziroma 47 K.

Pončujem na teden po 4 ure, torej mi pride (ker sem bila toli srečna, da sem dobila 47 K) približno na uro 28 h, za katere pa moram čakati skoro pol leta.

Isti, kateri nam odmerja take beraške remuneracije, gotovo ne vé, kaj se pravi na kmetih poučevati žen. roč. dela, drugače bi ne smatral to za nekako razvedrilo nam učiteljskim ženam, katere imamo posla dosti v družini. Napitnine, katere dobe razni uslužbenci za nevoletu, so večje kot pa te imenitne remuneracije.

Lepa je tudi razdelitev, skoro nikdar okroglo število, ali dobiš 59 K ali 47 K itd., zakaj ne 60, 70 K itd. Nobeno leto ne veš, koliko si zaslužila, navadno vedno manj. Lansko leto 59 K, letos 47 K; ako bodemo tako nazadovali, bode slednjič — nič.

Uljudno prosimo, da naj nam visoki deželni šolski svet določi stalno remuneracijo po številu ur, kakor to določa § 40 zakona z dne 29. aprila 1873 dež. zak. št. 22, ali pa naj nam ukaže, da prenehamo z poučevanjem.

Rajše delamo zastonj kakor pa za tako sramotno beraške remuneracije.

Štajersko.

„Lehrerbund“ in mi. Veliko, skoraj preveč prahu dvignila je zadnji čas nedolžna notica „Slovenskim učiteljem na Sp. Štajerskem — v preudarek“, ki je v „Domovini“ in v „Učit. Tovarišu“ malo pošegetala one tovariše in ona društva, ki gredo kar čez drn in strn za „Lehrerbundom“. Tudi jaz sem član „Lehrerbunda“ in prisostvoval sem že večkrat njegovim zborom, a vendar nikakor ne morem umeti onega ogorčenja, s kojim obsoja društvo za društvom in sedaj še naš cenjeni Rešetar povzročitelja dotične notice. Prav nič me ni vznemirila, ko sem jo našel v „Domovini“, in ne, ko sem jo čital v „Tovarišu“. Čital sem jo potem zopet in tudi sedaj leži pred menoj, a vse zastonj, ogorčen ne morem biti.

Nasprotno, navdaja me z zadovoljstvom in „Štajerski učitelj“ mi je simpatičen. V duhu stoji pred menoj navdušeno naroden učitelj, ki z grozo opazuje, kako se zbirajo črni oblaki nad milim mu narodom, kako se od severa in juga vedno bolj sklepajo dolge roke, ki hočejo zadaviti narod naš, kojega klerikalizem s svojo demoralizajočo samopašnostjo v to najbolje preparira. Groza ga obhaja, če pomisli, da so našemu milemu narodu morebiti že štete ure. Sveto hoče služiti domovini sveti, vse svoje moči hoče uporabiti v blaginjo naroda, a iskreno želi, da bi tako ravnal tudi vsak zaveden Slovenec, ker sicer narodu ni rešitve. Vsaka, tudi le navidezna narodna malomarnost in brezbriznost ga zaboli v dno duše, ker se ž njo narod le slabi. Le v vedno napredujoči naobrazbi, torej v šoli in v rodoljubnem delovanji idealno navdahnene učiteljstva vidi spas naroda. Prepričan je torej, da mora ravno učiteljstvo svoje delovanje uravnati vselej po geslu: Vse za narod!

In sedaj se hoče še to učiteljstvo pokvariti! V družbi nemških tovarišev se ono mirno napaja ob sirenskih glasovih socialnih demokratov, ki ga vabijo k „mitmarschieren“! Ono mirno poslušá, ko naglašá nemški poslanec narodnostni moment v učiteljevem delovanji in nikdo ne pojasni, kako se v Gradcu cení narodno delovanje Nemca in kako ono Slovenca. Slovensko učiteljstvo se hvali, da vrlo podpira nemški učiteljski list, slovenski šolski list pa se zvija v smrtnih bolečinah. Brez ugovora odobrava razpravljanje o centralizaciji oblastnij, a narodu našemu bil bi centralizem sedaj še gotova smrt.